

Nr 43.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för tryg-
gande av landets behov av frukt och fruktprodukter
medelst ökad och förbättrad inhemsk odling, m. m.*

(2:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 167 av herr *Sveningsson m. fl.*, däri hemställts »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t, i enlighet med vad i motionen anförts, vidtager sådana åtgärder att landets behov av frukt och fruktprodukter medelst ökad och förbättrad inhemsk odling måtte kunna tryggas»; samt

2) I: 97 av herr *Isaksson m. fl.*, likalydande med motionen II: 233 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen ville besluta, att av Kungl. Maj:t begära sådana bestämmelser för erhållande av statsbidrag för uppförande av fruktlagerhus, att dylika bidrag kunna beviljas även till enskilda fruktodlare.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden, över den förstnämnda motionen från lantbruksstyrelsen och styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt över de sistnämnda motionerna från lantbruksstyrelsen och statskontoret.

Av utlåtandena över *motionen II: 167* må här återgivas följande.

Lantbruksstyrelsen har funnit de i motionen anförda motiven för åtgärder till fruktodlingens främjande beaktansvärda. Även om enligt lantbruksstyrelsens mening trygghet i produktionen och skälig prisbildning vore den viktigaste faktorn för att öka och förbättra den inhemska fruktodlingen, skulle dock en utbyggnad och effektivisering av det direkta statliga stödet vara av mycket stor betydelse. Rörande de åtgärder, som därvid närmast borde ifrågakomma, har styrelsen anfört i huvudsak följande.

1) Sveriges pomologiska förening, som är den drivande kraften på fruktodlingens område, synes böra beredas ökat stöd. Som exempel på betydelsen av föreningens verksamhet kan anföras, bland annat, att bildandet av de nu arbetande cirka 1 500 fruktodlareföreningarna i icke ringa mån är föreningens förtjänst. Föreningen har även framgångsrikt medverkat vid anskaffande av visst fackligt material. Föreningen har vidare medverkat

vid tillkomsten av den år 1945 tillsatta statens plantskolenämnd. Den första fruktodlingsskolan, till vars inrättande i Urshult i Kronobergs län 1946 års riksdag beviljade medel, är ytterligare ett exempel på frågor, som varit föremål för föreningens uppmärksamhet. Samarbetet med föreningen för växtförädling av fruktträd manifesteras därunder, att sistnämnda förenings växtförädlingsanstalt i Balsgård i första hand publicerar sina meddelanden i pomologiska föreningens publikationer. Pomologiska föreningens medlemsantal är för närvarande bortåt 65 000, varav cirka 63 000 medlemmar i till föreningen anslutna lokala organisationer. Den bedriver sin verksamhet i nära samverkan med hushållningssällskapen. Då det stora antalet s. k. indirekta medlemmar av föreningen väsentligen äro småbrukare och genom sina lokala organisationer tillförts föreningen för att denna i upplysnings-syfte skall kunna distribuera sina publikationer, kan föreningens ekonomi icke uppbäras av detta medlemsklientel. De sista tio årens omfattande verksamhet har kunnat möjliggöras endast tack vare enskild offervillighet. Då detta bidrag efterhand kommer att upphöra, är det angeläget, att pomologiska föreningen tillförsäkras det ökade statsbidrag, som lantbruksstyrelsen förordade i sitt förslag till anslagsäskanden hos 1948 års riksdag, nämligen ett från 15 000 kronor till 25 000 kronor förhöjt anslag.

2) I sitt förslag till anslagsäskanden hos 1948 års riksdag hemställde lantbruksstyrelsen vidare, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till bidrag till föreningen för växtförädling av fruktträd för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av 45 000 kronor. Kungl. Maj:t föreslog emellertid blott 25 000 kronor för nämnda ändamål. Därest motionärernas syftemål skola tillgodoses synes av lantbruksstyrelsen föreslagna belopp vara erforderligt.

3) Såsom ovan anförts beviljade 1946 års riksdag medel till inrättande av en fruktodlarskola i Urshult i Kronobergs län, den första i sitt slag. I underdånig skrivelse den 8 november 1946 angående proposition till riksdagen om anslag till avlöningar och driftskostnader vid anstalten för trädgårdsumdervisning motiverade lantbruksstyrelsen det omedelbara behovet av en fruktodlarskola även i Rånna i Skaraborgs län. Detta behov bör oberoende av erfarenhet från den planerade fruktodlarskolan i Urshult snarast tillgodoses med hänsyn till i förevarande motion anförda syften.

4) Den med statsmedel bedrivna kursverksamheten för utbildning av trädgårdsskötare bör i mån av behov ytterligare utvecklas.

5) Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1938 (nr 522) angående statsbidrag till apparatur för musterier kunde sammanslutning av fruktodlare, där så prövades lämpligt för främjande av ett rationellt tillgodogörande av inom landet odlad frukt, komma i åtnjutande av statsbidrag för anskaffande av apparatur för musterier. Under krigsåren, då landet var avskuret från införsel av utländsk frukt, kunde emellertid all svensk frukt, även sekunda sådan, vinna avsättning för andra ändamål än för utvinning av saft eller must. Av denna anledning upphörde anslag för ändamålet att utgå. Med ändrade internationella förhållanden och ökad fruktproduktion inom landet blir det emellertid framdeles nödvändigt att tillvarataga sekunda frukt och fallfrukt genom musttillverkning, vartill i den mån socker finnes tillgängligt även skogsbär kunna användas. Ett tecken på framtidsmöjligheterna i fråga om musttillverkning är att konsumtionen av must stadigt ökades under den tid sådan tillverkades.

6) Lagringsforskning, som bedrivs i anknytning till jordbrukets forskningsråd, ävensom i samarbete mellan Sveriges pomologiska förening och det i Nynäshamn belägna Institutet för växtforskning och kylagring, torde komma att intensifieras, sedan Institutet för konserveringsforskning i Göteborg, vartill 1946 års riksdag anvisat medel, hunnit igångsätta sin verksam-

het. De resultat, som efterhand kunna framkomma, torde komma att i viss grad bliva vägledande för framtida statliga åtgärder för bland annat lagerhusbyggen av skilda slag.

7) Otvivelaktigt föreligger behov av väsentligt utvidgad försöksverksamhet på frukt- och bärödlings område både i fråga om odlingsteknik, sortförsök m. m. och i fråga om växtskyddsåtgärder. De statliga organ, som syssla med dessa uppgifter, torde emellertid var för sig göra framställningar och motivera föreliggande behov.

Även om motionen icke innehöller några konkreta förslag har lantbruksstyrelsen likväl ansett ett riksdagens uttalande av i motionen angiven innebörd vara av betydelse med hänsyn till önskvärdheten att genom ökade eller nya statsbidrag förkovra ifrågavarande verksamhet.

Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut har åberopat ett av institutets trädgårdsskollegium avgivet yttrande i ämnet, vari anförts bland annat följande.

En förutsättning för att de på området verksamma institutionerna, såsom statens trädgårdsförsök, trädgårdsavdelningens driftsekonomska byrå vid Alnarp, statens växtskyddsanstalt och Institutet för växtförädling av fruktträd, skola bliva i stånd att göra bestående insatser till den svenska frukt- och bärödlings fromma är bl. a. tillräckliga anslag. Det synes oss därför vara synnerligen angeläget att möjligheterna förbättras i dylika avseenden så att arbetet mera intensivt kan inriktas på ovan nämnda väsentliga specialområden. Man torde i detta sammanhang även kunna framhålla betydelsen av undervisnings- och upplysningsarbetet på fruktodlingens område, vilket på samma sätt kan bli effektivt endast under förutsättning att statsmakterna ge tillräckliga anslag härför.

Alla åtgärder som vidtagas för att höja produktionskapaciteten bli emellertid meningslösa om importen icke regleras på ett för den inhemska odlingen tillfredsställande sätt. Även om denna fråga för tillfället på grund av valutasvårigheter blivit mindre aktuell har emellertid tidigare erfarenheter visat, att import av frukt och fruktprodukter, under tider då svenskodlade och svensktillverkade sådana finnas i handeln, vållat stora svårigheter och ofta katastrofala förluster för odlare och andra producenter.

Kollegiet vill därför som sin mening framhålla att det syfte, som i ovan nämnda motion avses, bäst gagnas genom förbättrade anslag och därigenom ökade möjligheter för de institutioner vilkas uppgift är att genom forskning, undervisning och upplysning öka möjligheterna för den svenska fruktodlingen samt att en förnuftig reglering av importen genomföres i samråd med odlingens och produktionens representanter.

Därjämte har institutstyrelsen för egen del framhållit den stora betydelsen av att lagringsproblemet för frukt bleve utrett och att erforderliga lagringsutrymmen för svensk frukt bleve tillgängliga. Styrelsen har förklarat sig vara av den uppfattningen, att själva grundprinciperna för fruktlagring under landets förhållanden måste utredas ordentligt. Detta krävde enligt styrelsens förmenande ett väl organiserat samarbete mellan befintliga institutioner för praktisk vetenskaplig trädgårdsforskning och den mera vetenskapligt inriktade lagringsforskningen.

I anslutning till *motionerna I: 97 och II: 233* får utskottet här erinra, att enligt kungörelsen den 26 november 1943 (nr 811) angående lån från frukt-

och potatislagerhusfonden dylika lån må utgå dels till ekonomisk förening utan personlig ansvarighet för anordnande av uppsamlings- eller centrallagerhus för frukt, potatis eller köksväxter med högst 75 procent av kostnaden för de med lånet avsedda åtgärderna, dels ock till, förutom ekonomisk förening, odlare av frukt, potatis och köksväxter för anordnande av lagringskällare med belopp, motsvarande högst 60 procent av de med lånet avsedda åtgärderna. Enligt kungörelsen den 2 maj 1941 (nr 299) angående statsbidrag för uppförande av frukt- och potatislagerhus kan till lån för uppförande av lagerhus berättigad förening beviljas statsbidrag för ändamålet med belopp, motsvarande högst 10 procent av den beräknade och godkända anläggnings- eller inköpskostnaden.

Vid 1947 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 43 och II: 78 att förbättrade lånevillkor samt statsbidrag för uppförande av lagringskällare måtte tillerkännas odlare av frukt, potatis och köksväxter.

I däröver avgivna utlåtanden tillstyrkte statens livsmedelskommission bifall till motionerna, medan lantbruksstyrelsen och statskontoret ansågo desamma icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Jordbruksutskottet, till vilket motionerna hänvisats, ansåg sig med hänsyn till att förevarande fråga i annat sammanhang bringats under Kungl. Maj:ts prövning, i det att Betongbolaget, Varbergs betongvaruaktiebolag, Varberg, hos Kungl. Maj:t anhållit om sådan ändring av ifrågavarande kungörelser att för uppförande av lagringskällare finge åtnjutas samma förmåner som för uppförande av lagerhus, icke böra tillstyrka bifall till motionerna. Utskottet uttalade emellertid, att enligt utskottets förmenande vissa skäl kunde anföras för att de bestämmelser, som för närvarande gällde i fråga om lån och bidrag för uppförande av lagringshus, jämväl gaves tillämplighet å anordnandet av lagringskällare. Utskottet hemställde i utlåtande nr 55, att nämnda motioner icke måtte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gäve till känna vad utskottet i det föregående anfört.

Vad utskottet sålunda hemställt bifölls av riksdagen (r. skr. nr 368).

Kungl. Maj:t har den 16 januari 1948 funnit förenämnda framställning från Betongbolaget, Varbergs betongvaruaktiebolag, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Lantbruksstyrelsen och statskontoret ha — under hänvisning till vad ämbetsverken anfört över motionerna I: 43 och II: 78 vid 1947 års riksdag — avstyrkt bifall till förevarande motioner.

Utskottet. De i förevarande motioner framställda yrkandena avse vidtagandet av åtgärder i syfte att trygga landets behov av frukt och fruktprodukter genom ökad och förbättrad inhemsk odling samt genom vidgad möjlighet till statsbidrag för uppförande av fruktlagerhus.

Till huvudsaklig del avse motionerna ökad medelsanvisning för skilda ändamål för att möjliggöra för på området verksamma institutioner och föreningar att intensivifiera sin verksamhet. Till dessa frågor har utskottet vid sin behandling av Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition under nionde

huvudtiteln gjorda framställningar redan tagit ställning. Med hänsyn härtill anser sig utskottet i detta sammanhang endast böra ingå på vad motionärerna anfört rörande anslag till statens trädgårdsförsök samt lagringsforskningen.

Vad angår förstnämnda spörsmål vill utskottet erinra, att 1946 års trädgårdsundervisningskommitté avgivit betänkanden dels den 22 december 1947 om trädgårdsundervisningen och dels den 30 i samma månad angående statens trädgårdsförsök. Av vad statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 167 till årets riksdag angående anslag till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut uttalat, framgår bland annat, att å nämnda betänkanden grundad proposition torde komma att föreläggas nästa års riksdag. I anslutning därtill torde de av motionärerna framförda synpunkterna komma att upptagas till prövning.

Enligt utskottets mening intager lagringsforskningen en mycket framträdande plats då det gäller åtgärder för att främja fruktodlingen. De erfarenheter, som hittills vunnits på detta område, torde visa att mycket ännu återstår innan frågan kan anses vara tillfredsställande löst. Av lantbruksstyrelsens i det föregående återgivna yttrande framgår, att en omfattande lagringsforskning redan pågår och att denna verksamhet inom den närmaste tiden torde komma att än ytterligare intensifieras. I avvaktan på de resultat, som därvid kunna vinnas, synes det utskottet för närvarande icke böra övervägas att införa ändrade bidragsbestämmelser för uppförande av frukt-lagerhus.

Av det anförda torde framgå, att riksdagen redan tagit ställning till åtskilliga av de spörsmål som av motionärerna berörts. I andra fall synas resultatet av pågående eller slutförda undersökningar böra avvaktas. På grund härav anser sig utskottet icke böra förorda bifall till vare sig det i motionen II: 167 framställda yrkandet om vidtagande av åtgärder i syfte att trygga landets behov av frukt och fruktprodukter eller de likalydande motionerna I: 97 och II: 233, vari hemställts om ändrade bidragsbestämmelser för uppförande av fruktlagerhus.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att motionen II: 167 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

B. att de likalydande motionerna I: 97 och II: 233 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 juni 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 40.